

РОЗВИТОК НЕОБАНКІНГУ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ

DEVELOPMENT OF NEOBANKING IN EUROPE AND UKRAINE

У статті розглянуто стан розвитку необанкінгу в Європі, досліджено переваги та недоліки найвідоміших європейських необанків N26 та Revolut, визначено причини популяризації необанкінгу в країнах ЄС. З'ясовано основні передумови та причини розвитку сучасного банкінгу в Україні, стан готовності населення до користування послугами необанків та діючі вітчизняні цифрові банки на сучасному етапі. Визначено причини популярності найбільшого необанку України Monobank. Виділено головні ризики інноваційних банківських установ на даному етапі розвитку. Виокремлено переваги необанків перед традиційними банківськими інституціями та основні причини стримування їх розвитку в Україні. З'ясовано, що діджитал-інновації стали ключовими факторами конкуренції на ринку та боротьби за кожного клієнта. В дослідженні зазначено напрями, що стимулюватимуть подальший розвиток необанкінгу в Україні.

Ключові слова: необанкінг, необанк, цифровий банк, діджитал-технології, цифровізація, послуги банків, традиційний банк, ризик, кібератака.

УДК 336.717

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.83-16>

Ганзюк С.М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет

Джафарова Г.Р.

магістр кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет

Дьомін М.С.

магістр кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет

Hanziuk Svitlana

Dniprovsky State Technical University

Dzhafarova Hiunel

Dniprovsky State Technical University

Domin Maksym

Dniprovsky State Technical University

The article examines the state of development of neobanking in Europe, highlights the advantages and disadvantages of the most famous European neobanks N26 and Revolut, investigates the reasons for the popularization of neobanking in EU countries. It found that consumer demand for digital customer-centric banking services has led to a rapid growth in the number of neo-banks around the world. The main prerequisites and reasons for the development of modern banking in Ukraine, the state of readiness of the population to use the services of neobanks and the current domestic digital banks are determined. It was established that, despite a significant decrease in the number of branches in Ukraine, the assets of the banking sector continue to grow every year. The reasons for the popularity of Monobank, the largest non-bank of Ukraine, have been clarified, including: low tariffs; modern effective advertising, including targeted advertising; clear client orientation; modern humor, use of stickers; convenient cashback of expenses; payment of utility services without commission; CVC2 dynamic code for protection against fraudsters, etc. The main risks of innovative banking institutions at this stage of development are identified, including technological failures, cyber-attacks and data misuse. The advantages of neobanks over traditional banking institutions are highlighted (simplification of the service provision procedure, lack of paper document flow and physical contact; use of new tools; time saving and convenience for clients; round-the-clock access to a wide range of services). The main reasons for restraining their development in Ukraine are highlighted, including the expensive creation and promotion of applications and various programs and sites necessary for customer service; significant costs for the development of reliable protection against cybercriminals and viruses; during problems with the server, work with accounts and documents may stop indefinitely; mistrust of a large part of the population in neobanks due to low financial literacy. It was found that digital innovations have become the key factors of competition in the market and the fight for each client.

Key words: neobanking, neobank, digital bank, digital technologies, digitalization, bank services, traditional bank, risk, cyber attack.

Постановка проблеми. Глобалізація тісно пов'язана з появою сучасних технологій і переходом на електронний формат надання багатьох видів послуг, в тому числі банківських. Класична банківська діяльність поступово втрачає свою актуальність, оскільки використання світової мережі та цифрових технологій для залучення та взаємодії зі споживачами послуг дозволяє покращити свою ринкову позицію. Мобільність, доступність та клієнтоорієнтованість стають пріоритетним завданням банківського бізнесу. Розвиток ринку банківських послуг призводить до підвищення рівня застосування електронних технологій, покликаних спростити процес отримання послуг клієнтом. Використання цифрових технологій та сучасних підходів на ринку банківських послуг має глобальний характер та є передумовою виникнення необанкінгу. Саме цифрові банки сьогодні мають найбільші темпи зростання клієнтської бази та цифровізації послуг, що свідчить про переваги та популяризацію таких сервісів, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Достатня увага науковців сьогодні приділяється дослідженню сутності та методології впровадження діджитал-новацій, сучасним технологіям та впровадженню необанкінгу. Серед науковців варто виділити напрацювання Болдової А., Єгоричевої С., Зверук Л., Камінського О., Карчево І., Корзаченко О., Самченко Б., Теслюк С. [1] та ін. Варто зазначити, що переважна більшість науковців розглядають лише окремі питання діджиталізації банківського бізнесу, що не надає повного уявлення про стан розвитку необанкінгу в Україні.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження стану розвитку необанкінгу в Європі та Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасні цифрові технології все частіше використовуються при наданні послуг у фінансовій сфері, банки перестають бути лише банками в традиційному розумінні та виходять за межі фінансового сектора. У зв'язку з доступністю Інтернету та розвитком соціальних мереж, появою інтернет-магазинів та мобільних додатків з'явилися цифрові

банки – необанки, які зручніші та швидші за традиційні банки. За кордоном поняття «необанкінг» вже стало звичним, але в Україні цей вид бізнесу фактично тільки починає розвиватися.

Термін «необанк» часто ототожнюють з термінами «віртуальний», «мобільний банк», «цифровий банк» або «банк-челенджер». Всі вони демонструють лише одне – банк без класичних відділень. Історія необанків почалася у Великобританії, де в 1989 році на ринку фінансових послуг з'явився перший необанк - First Direct, який почав працювати без відділень, обслуговуючи клієнтів цілодобово за допомогою кол-центру. Сьогодні First Direct є підрозділом банку HSBC [1].

Споживчий попит на цифрові клієнтоорієнтовані банківські послуги призвів до стрімкого зростання кількості необанків у всьому світі. Так, згідно зі звітом платіжної компанії ВРС і консалтингової компанії Fincog, кількість користувачів так званих банків-претендентів ка сьогодні становить 1 мільярд осіб [2]. Згідно даних звіту, Європа є одним із найрозвиненіших ринків необанкінгу. Цьому сприяли регулятивні реформи (перша та друга директиви про платіжні послуги (PSD1 та PSD2)), а також режими ліцензування (EMI). Кількість необанків у Європі зросла з 57 у 2014 році до 162 у 2022 році, збільшуючись у середньому на 14% щороку протягом цього періоду. На кінець першого кварталу 2023 року десять найбільших необанків Європи обслуговували більше 64 млн клієнтів. Деякі дослідження оцінюють, що зараз рівень проникнення становить близько 7–10% і, як очікується, досягне приблизно 14% до 2027 року [2].

Загальний обсяг інвестицій у шість найуспішніших європейських необанків (N26, Revolut, Monzo, Tandem Bank, Atom Bank, Starling Bank) перевищило 2 млрд дол [1]. Найвідоміший необанк N26, який є улюбленим німецьким необанком європейської спільноти. Він має більше 7 млн клієнтів у 25 країнах ЄС [3]. На думку [3] перевагами даного банку є: інтеграція з системою міжнародних переказів Wise, відкриття поточного рахунку в надійному банку, швидкі перекази на більшість банківських рахунків SEPA та ін. неодоликами вважають: розмір комісії у 1,70% за зняття іноземної готівки в банкоматах, відсутність нарахування відсотків на залишок, овердрафту.

Цифровий банкінг Revolut займає провідні позиції в секторі недорогих банківських інтернет-послуг

на ринку ЄС, маючи більше 12 млн користувачів у понад 35 країнах світу. Однак поки що Revolut не має банківської ліцензії в усіх країнах ЄС. Тому ми рекомендуємо використовувати Revolut як платіжний інструмент та онлайн-гаманець нарівні з основним банківським рахунком, а не замість нього. Перевагами Revolut вважають: широкий вибір мультивалютних рахунків, зручний застосунок із багатьма функціями, наявність дебетової картки з вигідними тарифами, можливість інвестування через мобільний застосунок (для українців обмежена). Серед головних недоліків можна виділити: обмежений доступ до деяких функцій користувачам тарифного плану Standard та до деяких бонусів і функцій, комісія за операціями на суму більше 1 тис євро, в два рази вищий розмір комісії у вихідні дні [3].

Про готовність населення України до переходу на обслуговування в необанках свідчить може говорити зростання кількості користувачів найпопулярнішого в Україні інтернет-банкінгу від Приватбанку «Приват24». В банку зазначають, що з початку повномасштабної війни на території нашої країни кількість українців, які користуються додатком «Приват24» і веб-версією електронного банку зросла на 1,3 млн осіб і становила у травні 2023 р. 13, млн осіб [4].

Ще одним свідченням готовності та переходу клієнтів до необанкінгу є зменшення кількості традиційних відділень з об'єктивних причин, в тому числі через зменшення кількості відвідування клієнтами. З таблиці 1 видно, що поряд зі скороченням кількості структурних відділень банків в Україні на 55,05% за період 2015–2022 рр. спостерігається стійка тенденція зростання чистих активів вітчизняних банків (93,7%).

В Україні широко впроваджуються технологічні інновації в банківській справі. Одним із завдань Стратегії НБУ до 2025 року є рух до активізації фінансових технологій та відкритої банківської політики, які підтримують перехід суспільства на цифровий банкінг. Сьогодні в Україні розвиваються необанки, що працюють за ліцензіями відомих українських банків: О.Банк, А-Банк, ТодоБанк, Ізібанк та Монобанк. Деякі традиційні банки мають власні онлайн-платформи: Ощад 24/7, Приват24, iPUMB, UniCredit Online. За прогнозами порталу Statista, проникнення онлайн-банкінгу у 2025 році охопить 22% населення України (15% у 2021 році) [5].

Таблиця 1

Зміна кількості відділень та обсягу активів банків України [6; 8]

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Відносне відхилення, % (2022/2015)
Кількість діючих відділень банків, од.	11871	9844	9489	8509	8002	7134	6685	5336	-55,05%
Чисті активи, млрд грн	1254	1256	1334	1360	1494	1823	2353	2429	+93,7%

На сьогодні в Україні працюють сім віртуальних банків: Монобанк (перший в Україні, який здійснює свою діяльність на основі банківської ліцензії Універсал Банку), Izibank (на базі AT TASKOM-БАНК), Sportbank (проект ІТ-компанії Duvotech і компанії N1, на базі ліцензії Оксі Банку), O.Bank (проект Idea Bank), Neobank (стартап від Concord Bank), Todobank (стартап від Мегабанку), «Власний рахунок» (на базі банку «Восток» та Fozzy Group).

Варто відзначити, що проєкт Universal Bank під назвою «Монобанк» був першим реалізованим та найбільш результативним у сфері вітчизняного необанкінгу. Монобанк використовує банківську ліцензію Universal Bank. Так, наприклад, у 2019 році завдяки цьому проєкту Universal Bank збільшив власний прибуток у 15 разів [1]. Монобанк дозволяє швидко отримати банківську картку, стежити за рухом коштів на рахунках, оплачувати різні послуги та надає багато інших цифрових послуг. Динаміка зростання клієнтської бази банку у порівнянні з найбільшим в Україні Приватбанком за останні п'ять років є приголомшливою (таблиця 2).

На думку [1], своїм стрімким зростанням проєкт Монобанк зобов'язаний наступним факторам:

- низькі тарифи (кращий пільговий період);
- сучасна ефективна реклама, в тому числі таргетована;
- чітка клієнтоорієнтованість (60% нових користувачів Монобанк приходять за рекомендацією друзів);
- сучасний гумор, використання стікерів (монокіт);
- зручний кешбек витрат;
- оплата комунальних послуг без комісії;
- динамічний код CVC2 для захисту від шахраїв;
- вбудовані ігри;
- зручна служба підтримки клієнтів, в тому числі через Telegram, Viber, Facebook та ін.

Монобанк першим в Україні представив нову функцію безготівкової оплати в ресторанах – Shake to Pay, завдяки чому клієнти можуть оплатити рахунок у закладах харчування без терміналу, офіціанта та готівки. Також Монобанк пропонує кращі умови для залучення коштів та надання кредитів своїм користувачам, ніж його конкуренти. Більш низькі кредитні ставки пояснюються відсутністю в необанках витрат на класичні відділення та інфраструктуру. Прибуток Монобанк форму-

ється переважно з міжбанківської комісії, так званого інтерчейнджу. Більша частина прибутку від цієї комісії повертається клієнтам у вигляді кешбеку [1].

На прохання Forbes [7] у квітні 2023 року було проаналізовано 10 додатків найбільших банків України за напрямками клієнтської зручності, безпеки та діджитал. Обрані банки разом обслуговують біля 96% усіх активних карток українців. Так, найбільше (17 балів) набрав додаток Монобанк, найменше – Ощадбанк (4 бали). Так, додаток Монобанку є абсолютним лідером за рівнем безпеки та в трійці лідерів за рівнем діджитал-функцій.

Цифровий банкінг стрімко впроваджується як у фінансово-комерційну сферу українців, так і в повсякденне життя людей. Переважна більшість людей активно використовують мобільні телефони та гаджети, соціальні мережі та Інтернет, і, відповідно, банківські установи прагнуть бути присутніми в усіх цих каналах зв'язку.

Переважна більшість вітчизняних банківських установ на ринку фінансових послуг або вже запровадили цифрові послуги, або активно їх впроваджують. Діджитал-інновації вже стали ключовими факторами конкуренції на ринку та боротьби за кожного клієнта.

Як у Європі, так і в Україні розвиток необанкінгу потребує вирішення ризиків, насамперед пов'язаних з технологічними збоями чи кібератаками, наприклад DDoS-атаками, які можуть завадити необанкам працювати безперервно. Такі атаки спрямовані на блокування доступу до мереж шляхом переривання або призупинення служб хоста за допомогою дистанційного керування зловмисним програмним забезпеченням. Хоча Україна не входила до топ-рейтингу країн за рівнем DDoS-атак, з початком повномасштабної війни неодноразово потрапляла до них, у тому числі банківський сектор.

Ще одним ризиком діяльності необанкінгу є зловживання даними. Через міжгалузевий характер фінтех-компаній шахраї можуть збирати інформацію про клієнтів, що виходить далеко за рамки тієї інформації, яка доступна традиційним банкам. Порушення конфіденційності даних, прав власності та безпеки можуть знизити довіру до необанкінгу в майбутньому.

Виділимо основні переваги необанкінгу перед класичними банками для клієнтів:

Таблиця 2

Зміна кількості клієнтів Монобанк та Приватбанку за 2018–2022 рр., млн осіб [1; 6]

	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютний приріст (2022/2018)	Темп зростання, %
Монобанк	0,5	1,7	3	5,0	6,7	6,2	1240,0
Приватбанк	22,0	17,2	21,5	23,7	25,0	3,0	13,6

- спрощення процедури надання послуг, відсутність паперового документообігу та фізичного контакту;

- застосування нових інструментів (P2P кредитування, краудфандингові платформи, роботи фінансових консультантів, криптовалюта);

- економія часу та зручність для клієнтів;

- цілодобовий доступ до широкого спектру послуг;

- нижча плата за обслуговування, ніж у відділеннях;

- можливість постійного доступу та контролю за рахунками;

- вищі процентні ставки за депозитами та вигідні умови кредитування;

- обслуговування конфліктних клієнтів за допомогою беземоційності та ввічливості роботами-консультантами та чат-ботами та ін. [1].

Серед причин стримування розвитку необанків в можна виділити наступні:

- дороговартісне створення та просування додатків і різноманітних програм, сайтів, необхідних для обслуговування клієнтів;

- значні витрати на розробку надійного захисту від кіберзлочинців та вірусів;

- під час проблем з сервером робота з рахунками та документами може припиняється на невідзначений термін;

- недовіра значної частини населення до необанків через низьку фінансову грамотність;

- фінансова неспроможність певної категорії клієнтів придбати необхідні гаджети для користування послугами необанкінгу.

Висновки з проведеного дослідження.

Сучасний банківський сектор як Європи так і України розвивається швидкими темпами. Необанкінг – є цифровим банкінгом, який входить в повсякденне життя як населення, так і суб'єктів господарювання, конкуруючи з класичними банками. Для масштабного переходу клієнтів до необанкінгу необхідно не лише змінювати відділення на зручні онлайн-платформи, а й забезпечити високий рівень довіри населення, підвищити фінансову грамотність, налагодити безперебійну роботу технологічних обладнання, а також підвищити рівень фінансового спроможності домогосподарств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Теслюк С., Матвійчук Н., Корх Н. та Деркач О. необанки: сутність та перспективи розвитку в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. № 3. 2021. С. 61–71. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-03-61-71>

2. Кількість користувачів необанків у світі сягнула одного мільярда: fintechinsider. URL: <https://fintechinsider.com.ua/kilkist-korystuvachiv-neo->

[bankiv-u-sviti-syagnula-odnogo-milyarda/](https://fintechinsider.com.ua/kilkist-korystuvachiv-neo-bankiv-u-sviti-syagnula-odnogo-milyarda/) (дата звернення: 20.09.2023).

3. Найкращі необанки Європи у 2023 році: комісії, курси валют, зручність використання, функції тощо: Monito. URL: <https://www.monito.com/uk/wiki/naikrashchi-neobanky-yevropy> (дата звернення: 21.09.2023).

4. Кількість активних клієнтів «Приват24» з початку повномасштабної війни зросла на 11%: Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/05/14/105749013/> (дата звернення: 21.09.2023).

5. Необанки vs традиційні банки: як необанки змінюють фінансову систему: центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/neobanky-vs-tradytsiini-banky-iak-neobanky-zminiuiut-finansovu-systemu> (дата звернення: 22.09.2023).

6. Основні показники банківської діяльності: офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 22.09.2023).

7. Рейтинг банківських додатків. Чи є конкуренти у моно? Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/rejting-bankivskikh-dodatkih> (дата звернення: 22.09.2023).

8. Кількість структурних підрозділів банків (у розрізі банків): НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#5> (дата звернення: 22.09.2023).

9. From Disruption to Profit: The Rise of Digital Banking in Europe's Profitability: C-Innovation. URL: <https://www.c-innovation.eu/product-page/from-disruption-to-profit-the-rise-of-digital-banking-in-europe-s-profitability> (дата звернення: 22.09.2023).

REFERENCES:

1. Teslyuk S., Matviychuk N., Korkh N. and Derkach O. (2021) Neobanky: sutnist' ta perspektyvy rozvytku v Ukrayini [Neobanks: essence and prospects of development in Ukraine]. *Economic journal of Volyn National University named after Lesya Ukrainka*. № 3. P. 61–71. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-03-61-71> (in Ukrainian)

2. Kil'kist' korystuvachiv neobankiv u sviti syagnula odnogo mil'yarda [The number of neobank users in the world has reached one billion]. Fintechinsider. URL: <https://fintechinsider.com.ua/kilkist-korystuvachiv-neobankiv-u-sviti-syagnula-odnogo-milyarda/> (accessed 20.09.2023).

3. Naykrashchi neobanky Yevropy u 2023 rotsi: komisiyi, kursy valyut, zruchnist' vykorystannya, funktsiyi toshcho: [Europe's best non-banks in 2023: fees, exchange rates, usability, features and more]. Monito. URL: <https://www.monito.com/uk/wiki/naikrashchi-neobanky-yevropy> (accessed 21.09.2023).

4. Kil'kist' aktyvnykh kliyentiv «Pryvat24» z pochatku povnomashtabnoyi viyny zroslo na 11% [The number of active Privat24 clients has increased by 11%]. MinFin. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/05/14/105749013/> (accessed 21.09.2023).

5. Neobanky vs tradytsiyni banky: yak neobanky zminyuyut finansovu systemu [Neobanks vs traditional banks: how neobanks change the financial system]: Razumkov Center. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/neobanky-vs-tradytsiini-banky-iak-neobanky-zminiuiut-finansovu-systemu> (accessed 22.09.2023).

6. Osnovni pokaznyky bankivs'koyi diyal'nosti [Main indicators of banking activity]: official website of the National Bank of Ukraine. URL: <http://www.bank.gov.ua> (accessed 09.22.2023)

7. Reytynh bankivs'kykh dodatktiv. Chy ye konkurenty u mono? [Rating of banking applications. Does mono have competitors]. Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/rejting-bankivskikh-dodatktiv> (accessed 22.09.2023).

8. Kil'kist' strukturnykh pidrozdiliv bankiv (u rozrizi bankiv) [Number of structural subdivisions of banks (by banks)]: NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#5> (accessed 22.09.2023).

9. From Disruption to Profit: The Rise of Digital Banking in Europe's Profitability: C-Innovation. URL: <https://www.c-innovation.eu/product-page/from-disruption-to-profit-the-rise-of-digital-banking-in-europe-s-profitability> (accessed 22.09.2023).